

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 8 maja 2008 r.*

W sprawie C-14/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 68 WE i 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 21 grudnia 2006 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 stycznia 2007 r., w postępowaniu:

Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR

przeciwko

Industrie- und Handelskammer Berlin,

przy udziale:

Nicholas Grimshaw & Partners Ltd,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas (sprawozdawca), prezes izby, U. Löhmus i J. Klučka, P. Lindh, i A. Arabadjiev, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 października 2007 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR przez N. Trettera, Rechtsanwalt,
- w imieniu Industrie- und Handelskammer Berlin przez H. Raeschke-Kesslera, Rechtsanwalt,
- w imieniu Nicholas Grimshaw & Partners Ltd przez P.A. Branda oraz U. Karpensteina, Rechtsanwälte,
- w imieniu rządu czeskiego przez T. Bočka, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues'a oraz A.L. During, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika wspieranego przez W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu słowackiego przez J. Čorbę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez W. Bogensbergera, a następnie przez A.M. Rouchaud-Joët oraz S. Grünheid, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 listopada 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w państwach członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. L 160, s. 37).

² Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Industrie- und Handelskammer Berlin (zwaną dalej „IHK Berlin”) i biurem architektów Nicholas Grimshaw & Partners Ltd (zwanym dalej „biurem Grimshaw”), spółką prawa angielskiego, w przedmiocie roszczenia o odszkodowanie z powodu wad projektu budynku, przy czym spółka ta powiadomiła Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR (zwane dalej „biurem Weiss”) z siedzibą w Akwizgranie o toczącym się postępowaniu i wezwała je do wzięcia w nim udziału.

Ramy prawne

Prawo wspólnotowe i międzynarodowe

³ Motywy ósmy i dziesiąty rozporządzenia nr 1348/2000 mają następujące brzmienie:

„(8) Dla zapewnienia skuteczności niniejszego rozporządzenia możliwość odmowy doręczenia dokumentów ograniczona zostaje do wyjątkowych sytuacji.

[...]

(10) W celu ochrony interesów adresata doręczenie powinno zostać dokonane w języku lub jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ono nastąpi, lub w innym zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument”.

⁴ Artykuł 4 ust. 1 tego rozporządzenia przewiduje:

„Dokumenty sądowe przekazywane są bezpośrednio i tak szybko jak to możliwe między agencjami wyznaczonymi zgodnie z art. 2”.

- 5 Artykuł 5 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Tłumaczenie dokumentów” stanowi:

„1. Osoba składająca wniosek jest uprzedzana przez agencję przekazującą, której przekazuje dokument w celu przekazania go, że adresat może odmówić przyjęcia go, jeżeli nie będzie on sporządzony w jednym z języków przewidzianych w art. 8.

2. Osoba składająca wniosek ponosi wszelkie koszty tłumaczenia dokumentu, który ma zostać przekazany, nie naruszając ewentualnej późniejszej decyzji sądu lub właściwego organu w sprawie obciążenia kosztami”.

- 6 Artykuł 8 rozporządzenia nr 1348/2000, zatytułowany „Odmowa odbioru dokumentu”, przewiduje:

„1. Agencja przyjmująca poucza adresata, że może on odmówić odebrania doręczanego dokumentu, o ile jest on sporządzony w języku innym niż jeden z następujących języków:

- a) język urzędowy państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty, lub, jeżeli w tym państwie członkowskim jest więcej języków urzędowych, język urzędowy, lub jeden z języków urzędowych miejsca, gdzie ma nastąpić doręczenie; lub
- b) zrozumiały dla adresata język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument.

2. W przypadku gdy agencja przyjmująca została powiadomiona, że adresat odmówił odebrania dokumentu zgodnie z ust. 1, niezwłocznie powiadamia o tym agencję przekazującą z wykorzystaniem poświadczenia przewidzianego w art. 10 i zwraca jej wniosek oraz dokumenty, które należy przetłumaczyć”.

7 Artykuł 19 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„W przypadku gdy pozew lub równoważny dokument został przekazany do innego państwa członkowskiego w celu doręczenia zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, a pozwany nie stawiał się, orzeczenie nie może zapaść do czasu ustalenia:

- a) że dokument został doręczony w sposób określony w przepisach wewnętrznych państwa członkowskiego, do którego przekazane zostały dokumenty, dla doręczenia dokumentów z powództwa krajowego adresowanych do osób znajdujących się na jego terytorium; lub
- b) że dokument rzeczywiście został doręczony pozwanemu lub do jego miejsca zamieszkania w inny sposób przewidziany w niniejszym rozporządzeniu;

i, w każdym z wymienionych wypadków, że został doręczony lub dostarczony w czasie pozwalającym pozwanemu na przygotowanie się do obrony”.

- 8 Pozostałe ustępy art. 19 rozporządzenia nr 1348/2000 odnoszą się do szczególnych przypadków dotyczących pozwanego, który się nie stawił.
- 9 Artykuł 26 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1) ma następujące brzmienie:

„1. Jeżeli pozwany, który ma miejsce zamieszkania w jednym państwie członkowskim, jest pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego i nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia.

2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony, albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

3. Przepisy ust. 2 zastępuje się przepisami art. 19 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 [...], jeżeli dokument wszczynający postępowanie albo dokument równorzędny miał być przekazany z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego zgodnie z wymienionym rozporządzeniem.

4. Jeżeli przepisy rozporządzenia (WE) nr 1348/2000 nie znajdują zastosowania, obowiązuje art. 15 Konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, jeżeli dokument wszczynający postępowanie albo dokument równorzędny miał być przekazany zgodnie z tą konwencją”.

- 10 Ponadto art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje, że orzeczenia wydanego w jednym państwie członkowskim nie uznaje się w innym państwie członkowskim, jeżeli „pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył [od] orzeczeni[a] środka zaskarżenia, chociaż miał [taką] możliwość”.
- 11 Postanowienia takie zostały także zawarte w konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienionej Konwencją z dnia 9 października 1978 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Dz.U. L 304, s. 1 i — tekst ze zmianami — s. 77), Konwencją z dnia 25 października 1982 r. w sprawie przystąpienia Republiki Greckiej (Dz.U. L 388, s. 1), Konwencją z dnia 26 maja 1989 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej (Dz.U. L 285, s. 1) oraz Konwencją z dnia 29 listopada 1996 r. w sprawie przystąpienia Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji (Dz.U. 1997, C 15, s. 1, zwanej dalej „konwencją brukselską”).
- 12 Artykuł 20 tej konwencji dotyczy postępowania zaocznego.
- 13 Artykuł 27 pkt 2 tej konwencji przewiduje:

„Orzeczeń nie uznaje się:

[...]

- 2) jeżeli pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono prawidłowo pisma wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w należyty sposób i w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony

[...]” [tłumaczenie nieoficjalne].

- ¹⁴ Artykuł 5 konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (zwanej dalej „konwencją haską z 1965 r.”), przewiduje:

„Organ centralny państwa wezwanego sam doręcza dokument lub zarządza jego doręczenie przez odpowiednią placówkę, zarówno:

- a) w formie przewidzianej przez jego prawo wewnętrzne dla doręczania dokumentów w procesach krajowych osobom znajdującym się na jego terytorium lub
- b) w formie szczególnej, której żąda wnioskodawca, jeśli forma ta nie jest sprzeczna z prawem państwa wezwanego.

[...]

Jeżeli dokument ma być doręczony zgodnie z ustępem 1 niniejszego artykułu, organ centralny może żądać, aby dokument został sporządzony lub przetłumaczony na język urzędowy bądź na jeden z języków urzędowych państwa wezwanego. [...]”.

15 Artykuł 15 akapit pierwszy tej konwencji stanowi:

„Jeżeli pozew lub równorzędny dokument został przekazany za granicę w celu doręczenia zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji, a pozwany nie stawił się, orzeczenie nie może być wydane, zanim nie zostanie stwierdzone, że:

- a) dokument został doręczony w formie przewidzianej przez prawo wewnętrzne państwa wezwanego dla doręczeń dokumentów w postępowaniu krajowym osobom znajdującym się na jego terytorium lub
- b) dokument został faktycznie przekazany pozwanemu lub dostarczony do jego miejsca zamieszkania w innej formie przewidzianej przez niniejszą konwencję

oraz że w każdym z tych przypadków doręczenie lub przekazanie zostało dokonane w czasie umożliwiającym pozwanemu podjęcie obrony”.

16 Artykuł 20 akapit pierwszy lit. b) konwencji haskiej z 1965 r. wskazuje, że konwencja nie uniemożliwia zawierania między umawiającymi się państwami porozumień w sprawie odstąpienia, w szczególności od wymagań językowych, o których mowa w art. 5 akapit trzeci.

Prawo krajowe

- ¹⁷ Pismo wszczynające postępowanie zostało zdefiniowane w § 253 niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego („Zivilprozessordnung”, zwanego dalej „ZPO”). Przepis ten ma następujące brzmienie:

„1. Wytoczenie powództwa następuje poprzez doręczenie pisma procesowego (pozwu).

2. Pozew powinien zawierać:

1) oznaczenie stron i sądu;

2) dokładne określenie żądania oraz wniosków.

3. Pozew powinien ponadto określać wartość przedmiotu sporu, jeśli jest to konieczne dla określenia sądu właściwego, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna, powinien on także wskazywać, czy istnieją powody stanowiące przeszkodę, by w sprawie orzekł sąd w składzie jednego sędziego.

4. Przepisy ogólne dotyczące pism procesowych stosuje się również do pozwu”.

18 Paragraf 131 ZPO jest zatytułowany „Załączniki”. Ma on następujące brzmienie:

„1. Do pisma procesowego należy dołączyć oryginał lub odpis dokumentów, w których posiadaniu jest strona i na które powołuje się ona w piśmie procesowym.

2. Jeśli dotyczy to jedynie wyodrębnionych części dokumentu, wystarczające jest załączenie wyciągu zawierającego wstęp, fragment dotyczący sprawy, zakończenie, datę i podpis.

3. Jeśli strona przeciwna zna już te dokumenty lub jeśli mają one znaczną objętość, wystarczające jest dokładne określenie tych dokumentów i ich przedłożenie jej do wglądu”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

19 Na podstawie umowy o świadczenie usług architektonicznych IHK Berlin żąda od biura Grimshaw odszkodowania z powodu wadliwego przygotowania projektu. W przedmiotowej umowie biuro to zobowiązało się do wykonania prac projektowych w odniesieniu do obiektu budowlanego w Berlinie.

20 W pkt 3.2.6 umowy o świadczenie usług architektonicznych strony uzgodniły:

„Projekt zostanie sporządzony w języku niemieckim. Korespondencja między [IHK Berlin] i [biurem Grimshaw] a urzędami i instytucjami publicznymi będzie sporządzana w języku niemieckim”.

21 Z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika, co zostało potwierdzone w trakcie rozprawy, że umowa została poddana prawu niemieckiemu (pkt 10.4 umowy) i że w przypadku sporu sądem właściwym będzie sąd w Berlinie (pkt 10.2 umowy).

22 Biuro Grimshaw powiadomiło biuro Weiss o toczącym się postępowaniu i wezwało je do wzięcia w nim udziału.

23 W pozwie IHK Berlin znajdującym się w aktach sprawy przekazanych Trybunałowi przywołano różne dowody na poparcie żądań. Dowody te w formie dokumentu zostały załączone do pozwu w postaci pliku liczącego 150 stron.

24 Jak wskazał sąd krajowy, ich treść jest w części przedstawiona w pozwie. Rzeczone załączniki obejmują umowę o świadczenie usług architektonicznych zawartą przez strony, aneks do tej umowy, jak i jego projekt, wyciąg z wykazu usług, liczne dokumenty lub wyciągi z dokumentów, takie jak sprawozdania techniczne, rozliczenia oraz kilka pism, w tym biura Grimshaw, które dotyczą korespondencji z przedsiębiorstwami, którym powierzono ustalenie i naprawę uchybień będących przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym.

25 Po tym jak biuro Grimshaw odmówiło odbioru pozwu z powodu braku tłumaczenia na język angielski, wersja angielska pozwu i nieprzetłumaczone załączniki w języku niemieckim zostały mu doręczone w dniu 23 maja 2003 r. w Londynie.

26 W piśmie procesowym z dnia 13 czerwca 2003 r. biuro Grimshaw powołało się na wadliwość doręczenia, na tej podstawie, że załączniki nie zostały przetłumaczone na język angielski. Z tego powodu odmówiło ono odbioru pozwu, powołując się na art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 i uważa, że pozew nie został ważnie doręczony. Biuro Grimshaw podnosi zarzut przedawnienia.

27 Landgericht Berlin stwierdził, że pozew został prawidłowo doręczony w dniu 23 maja 2003 r. Apelacja wniesiona przez biuro Grimshaw została oddalona przez Kammergericht Berlin. Biuro Weiss wystąpiło z »Revision« od wyroku wydanego w postępowaniu apelacyjnym do Bundesgerichtshof.

28 Sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z niemieckim kodeksem postępowania cywilnego pozew, w którym powołano się na załączniki, stanowi wraz z nimi jedną całość oraz że strona pozwana powinna dysponować wszystkimi przywołanymi przez stronę skarżącą informacjami, co jest niezbędne do jej obrony. Nie można zatem dokonać oceny skuteczności doręczenia pozwu w oderwaniu od doręczenia załączników, jedynie na tej podstawie, że zasadnicze informacje zostały już określone w pozwie oraz że prawo do zostania wysłuchanym zostało zachowane, bowiem w odniesieniu do treści załączników strona pozwana może w wystarczającym zakresie prowadzić obronę w trakcie postępowania.

29 Zdaniem tego sądu wyjątek od tej zasady jest dopuszczalny, gdy wymóg poinformowania pozwanego nie został znacząco ograniczony, gdyż na przykład załącznik, który nie został dołączony do pozwu, został wysłany prawie równocześnie z wniesieniem powództwa, lub ponieważ pozwany znał już dokumenty przed wniesieniem powództwa.

- 30 Sąd odsyłający wskazuje, że w niniejszej sprawie biuro Grimshaw nie znało wszystkich dokumentów, w szczególności tych dotyczących stwierdzenia i naprawy uchybień oraz związanych z tym kosztów. Dokumentów takich nie można uznać za nieznaczące, bowiem od ich oceny może zależeć decyzja o wniesieniu odpowiedzi na pozew.
- 31 Sąd odsyłający zastanawia się, czy biuro Grimshaw miało prawo odmówić odbioru pozwu. Wskazuje on, że żaden z przedstawicieli tego biura nie rozumie języka niemieckiego.
- 32 Według Bundesgerichtshof art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 może być interpretowany w ten sposób, że nie można odmówić odbioru na tej podstawie, iż załączniki nie zostały przetłumaczone.
- 33 Sąd ten wskazuje, że przepis ten nie wymienia odmowy odbioru załączników. Poza tym w formularzu, o którym mowa w art. 4 ust. 3 zdanie pierwsze tego rozporządzenia, w przypadku wniosku o doręczenie w państwach członkowskich Unii Europejskiej określono wymóg wskazania rodzaju i języka dokumentu jedynie w odniesieniu do dokumentu, który ma zostać doręczony (pkt 6.1 i 6.3), a nie w odniesieniu do załączników, w przypadku których należy jedynie wskazać liczbę (pkt 6.4).
- 34 W przypadku gdyby możliwe było odmówienie odbioru doręczenia tylko z tego powodu, że załączniki nie zostały przetłumaczone, sąd odsyłający wskazuje, że jego zdaniem umowa, w której strona skarżąca i strona pozwana uzgodniły, że językiem korespondencji jest język niemiecki, nie jest wystarczająca, aby wykluczyć prawo strony pozwanej do odmowy odbioru na podstawie art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000.

- 35 W jego opinii klauzula ta nie oznacza bowiem, że język ten jest zrozumiały dla strony pozwanej w rozumieniu tego rozporządzenia. Jednakże, jak wskazuje sąd odsyłający, doktryna jest w tym względzie podzielona, gdyż niektórzy autorzy uważają, że klauzula dotycząca używania danego języka w stosunkach umownych może być podstawą domniemania znajomości tego języka w rozumieniu rzeczzonego rozporządzenia.
- 36 Wreszcie i w przypadku gdyby klauzula umowna nie mogła uzasadniać przyjęcia domniemania znajomości danego języka, sąd odsyłający zastanawia się, czy zawsze można odmówić odbioru pozwu, którego załączniki nie zostały przetłumaczone, czy też istnieją wyjątki, na przykład gdy pozwany dysponuje już tłumaczeniem załączników lub gdy treść załącznika została dosłownie powtórzona w przetłumaczonym pozwie.
- 37 Mogłoby tak być również, w przypadku gdy załączone dokumenty zostały sporządzone w języku wybranym zgodnie z prawem przez strony w ramach umowy. Sąd odsyłający podnosi kwestię istnienia strony słabszej, którą należałoby ewentualnie chronić, takiej jak konsumenci graniczni, którzy w umowie zaakceptowali, że językiem korespondencji będzie język podmiotu wykonującego działalność zawodową.
- 38 Sąd ten wskazuje jednak, że w postępowaniu przed sądem krajowym biuro Grimshaw zawarło umowę w ramach działalności zawodowej. Sąd nie znajduje żadnej szczególnej potrzeby ochrony tego biura, a zatem potrzeby przyznania mu prawa do odmowy odbioru.
- 39 W tej sytuacji Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy art. 8 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 [...] należy interpretować w ten sposób, że adresat nie może odmówić odbioru, gdy jedynie

załączniki do dokumentu, który ma zostać doręczony, nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego dokument jest przekazywany, albo w zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego dokument pochodzi?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze:

Czy art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że uważa się, iż w rozumieniu tego rozporządzenia adresat »rozumie« język państwa członkowskiego, z którego pochodzi doręczany dokument, jeżeli w ramach wykonywanej przez niego działalności zawodowej zawarł on z wnioskodawcą doręczenia umowę stanowiącą, że korespondencja będzie prowadzona w języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi doręczany dokument?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie:

Czy art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że w każdym razie adresat dokumentu nie może odmówić na podstawie tego przepisu odbioru załączników do dokumentu, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego dokument jest przekazywany, albo w języku państwa, z którego dokument pochodzi, i który jest zrozumiały dla adresata, jeżeli w ramach wykonywanej przez niego działalności zawodowej zawarł on umowę, w której uzgodniono, że korespondencja będzie prowadzona w języku państwa członkowskiego, z którego pochodzą doręczane dokumenty, a przekazywane załączniki dotyczą tej korespondencji i zostały sporządzone w uzgodnionym języku?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych*W przedmiocie pytania pierwszego*

- 40 Formułując pytanie pierwsze sąd odsyłający oczekuje wyjaśnienia, czy art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że adresat dokumentu, który ma zostać doręczony, nie ma prawa do odmowy odbioru, gdy jedynie załączniki do dokumentu nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego dokument jest przekazywany albo w zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego dokument pochodzi.
- 41 Na wstępie należy podkreślić, że rozporządzenie nr 1348/2000 znajduje zastosowanie do dokumentów podlegających doręczeniu, które mogą być różnego rodzaju, w zależności od tego, czy są to dokumenty sądowe, czy pozasądowe i, w pierwszym przypadku, w zależności od tego, czy jest to dokument wszczynający postępowanie, orzeczenie sądu, środek wykonawczy lub dokument innego rodzaju. Pytanie przedstawione Trybunałowi dotyczy dokumentu wszczynającego postępowanie.
- 42 Ponieważ znaczenie i waga załączników do dokumentu mogą być różne w zależności od rodzaju dokumentu, który ma zostać doręczony, należy ograniczyć rozważania i odpowiedzi zawarte w niniejszym wyroku jedynie do dokumentu wszczynającego postępowanie.
- 43 Z uwag przedstawionych przed Trybunałem wynika, że liczba i charakter dokumentów, które należy załączyć do dokumentu wszczynającego postępowanie, różnią się znacząco w poszczególnych porządkach prawnych. W niektórych porządkach prawnych bowiem dokument taki powinien zawierać jedynie oznaczenie żądania

i okoliczności faktycznych i prawnych uzasadniających żądanie, a dowody w formie dokumentów są komunikowane odrębnie, natomiast w innych porządkach prawnych, takich jak prawo niemieckie, załączniki powinny zostać doręczone w tym samym czasie co pozew i stanowią jego część integralną.

44 Należy stwierdzić, że art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000 nie wymienia załączników do dokumentu, który ma zostać doręczony. Jednakże wyrażenie „dokumenty, które należy przetłumaczyć”, zawarte w ust. 2 tego artykułu, oznacza, że dokument może składać się z kilku dokumentów.

45 W braku użytecznych wskazówek w treści art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować ten przepis w świetle jego celów i kontekstu, a szerzej w świetle celów i kontekstu samego rozporządzenia nr 1348/2000 (zob. podobnie wyrok z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-287/98 Linster, Rec. s. I-6917, pkt 43).

46 Celem rozporządzenia nr 1348/2000 zgodnie z jego motywem drugim jest poprawa i przyspieszenie przepływu dokumentów. Cele te są powtórzone w motywach od szóstego do ósmego. I tak w tym ostatnim motywie wskazano, że „[d]la zapewnienia skuteczności niniejszego rozporządzenia możliwość odmowy doręczenia dokumentów ograniczona zostaje do wyjątkowych sytuacji”. Artykuł 4 ust. 1 przewiduje ponadto, że dokumenty sądowe są przekazywane tak szybko jak to możliwe.

47 Cele te nie mogą być jednakże realizowane w sposób powodujący ograniczenie w jakikolwiek sposób prawa do obrony (zob. przez analogię w odniesieniu do rozporządzenia nr 44/2001 wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-283/05 ASML, Zb.Orz. s. I-12041, pkt 24). Prawo to bowiem, które jest pochodną prawa do rzetelnego procesu sądowego usankcjonowanego w art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”) jest prawem podstawowym, które stanowi integralną część ogólnych zasad prawa, których poszanowanie Trybunał obowiązany jest zapewnić (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie ASML, pkt 26).

- 48 Istotne jest zatem pogodzenie celów polegających na skuteczności i szybkości przepływu dokumentów procesowych, koniecznych dla zapewnienia sprawnego wymiaru sprawiedliwości z celem ochrony prawa do obrony, w szczególności przy dokonywaniu wykładni art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000, a zwłaszcza pojęcia dokumentu, który ma zostać doręczony, gdy dokumentem tym jest dokument wszczynający postępowanie, aby móc ustalić, czy dokument taki powinien obejmować załączniki w postaci dowodów w formie dokumentów.
- 49 Należy jednakże stwierdzić, że cele rozporządzenia nr 1348/2000 same w sobie nie pozwalają na dokonanie wykładni pojęcia dokumentu wszczynającego postępowanie w ramach art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000, w celu ustalenia, czy dokument taki może czy też powinien obejmować załączniki. Nie pozwalają one także na ustalenie, czy tłumaczenie dokumentu wszczynającego postępowanie jest istotnym elementem prawa do obrony przysługującego pozwanemu, co mogłoby wyjaśnić zakres obowiązku dokonania tłumaczenia, o którym mowa w art. 8 tego rozporządzenia.
- 50 Wykładni rozporządzenia nr 1348/2000 nie można jednak dokonywać w oderwaniu od problematyki rozwoju współpracy sądowej w sprawach cywilnych, w zakresie której wpisuje się to rozporządzenie, a zwłaszcza w oderwaniu od rozporządzenia nr 44/2001, które w art. 26 ust. 3 i 4 wyraźnie odwołuje się do rozporządzenia nr 1348/2000.
- 51 W istocie bowiem różne przepisy zobowiązują sędziego do tego, aby przed ogłoszeniem wyroku zaocznego lub uznaniem orzeczenia zbadał, czy doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie nastąpiło w taki sposób, że prawo do obrony zostało zachowane (zob. w szczególności w odniesieniu do postępowania zaocznego art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000, art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 i art. 20 akapit drugi konwencji brukselskiej, a w odniesieniu do uznawania orzeczeń zob. w szczególności art. 34 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 i art. 27 pkt 2 konwencji brukselskiej).

52 Przed wejściem w życie rozporządzenia nr 1348/2000 doręczeń transgranicznych między państwami członkowskimi dokonywano zgodnie z konwencją haską z 1965 r., do której odsyła art. 26 ust. 4 rozporządzenia nr 44/2001 i art. 20 akapit trzeci konwencji brukselskiej lub umowy dwustronne zawarte przez państwa członkowskie. Konwencja haska i większość wspomnianych umów dwustronnych nie przewidują ogólnego obowiązku tłumaczenia wszystkich dokumentów, które mają być doręczone, tak że sądy krajowe uznały, iż prawo do obrony jest chronione w wystarczającym stopniu, gdy adresat doręzonego dokumentu dysponował czasem, który pozwolił mu na zlecenie tłumaczenia tego dokumentu i przygotowanie obrony.

53 Rozporządzenie nr 1348/2000 nie wskazuje zresztą, czy prawo do odmowy odbioru dokumentu w przypadku braku tłumaczenia istnieje również w przypadku doręczenia za pośrednictwem poczty, dokonanego zgodnie z art. 14 tego rozporządzenia. W celu dokonania wykładni tego ostatniego przepisu należy dokonać analizy sprawozdania zawierającego objaśnienia do konwencji w sprawie doręczania w państwach członkowskich Unii Europejskiej dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, przedstawionej w uchwale Rady Unii Europejskiej w dniu 26 maja 1997 r. (Dz.U. C 261, s. 1, zwanej dalej „konwencją z 1997 r.”; objaśnienia s. 26) na podstawie art. K.3 traktatu UE, której tekst wywarł wpływ na treść rozporządzenia nr 1348/2000 (zob. podobnie wyrok z dnia 8 listopada 2005 r. w sprawie C-443/03 Leffler, Zb.Orz. s. I-9611, pkt 47).

54 Komentarz do art. 14 ust. 2 konwencji z 1997 r. dotyczący doręczenia za pośrednictwem poczty wskazuje:

„Artykuł ten wprowadza zasadę dopuszczalności doręczenia za pośrednictwem poczty.

Państwa członkowskie mogą jednak w celu zapewnienia gwarancji dla adresatów zamieszkujących na ich terytorium określić warunki, zgodnie z którymi doręczenie może zostać dokonane za pośrednictwem poczty. Można na przykład wprowadzić wymóg wysłania listem poleconym lub stosowania zasad konwencji dotyczących tłumaczenia dokumentów” [tłumaczenie nieoficjalne].

55 Niektóre państwa członkowskie, słusznie lub nie, interpretowały art. 14 ust. 1 rozporządzenia w ten sposób, że tłumaczenie dokumentu nie jest wymagane w przypadku doręczenia za pośrednictwem poczty i uznały za konieczne wskazać, zgodnie z możliwością przewidzianą w art. 14 ust. 2 tego rozporządzenia, że sprzeciwiają się one doręczeniu dokumentów sądowych bez tłumaczenia [zob. w tej kwestii informacje przekazane przez państwa członkowskie zgodnie z art. 23 rozporządzenia nr 1348/2000 (Dz.U. 2001, C 151, s. 4), i pierwszą aktualizację informacji przekazanych przez państwa członkowskie (Dz.U. 2001, C 202, s. 10)].

56 Z analizy przepisów, odpowiednio, konwencji haskiej z 1965 r., konwencji brukselskiej i konwencji z 1997 r., rozporządzeń nr 1348/2000 i 44/2001 oraz informacji przekazanych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 1348/2000 wynika, że w zakresie objętym tymi przepisami tłumaczenie dokumentu wszczynającego postępowanie wykonane przez powoda nie jest uważane ani przez prawodawcę wspólnotowego ani przez państwa członkowskie za element niezbędny w celu wykonania prawa do obrony pozwanego, który powinien jedynie dysponować wystarczającym czasem, aby mógł zlecić tłumaczenie dokumentu i przygotować obronę.

57 Taki wybór dokonany przez prawodawcę wspólnotowego i państwa członkowskie nie jest sprzeczny z ochroną praw podstawowych wynikającą z EKPC. Artykuł 6 ust. 3 lit. a) tej konwencji bowiem, zgodnie z którym każdy oskarżony ma w szczególności prawo do niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla

niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia, znajduje zastosowanie tylko w sprawach karnych. Żaden przepis EKPC nie nakazuje dokonania tłumaczenia dokumentu wszczynającego postępowanie w sprawach cywilnych i handlowych.

- 58 W konsekwencji, jeśli prawodawca wspólnotowy zdecydował w art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000, aby zezwolić adresatowi dokumentu na odmowę jego odbioru, jeśli nie został on przetłumaczony na język urzędowy państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty, lub na zrozumiały dla adresata język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, to uczynił to przede wszystkim w celu określenia w jednolity sposób, kto powinien zapewnić tłumaczenie takiego dokumentu i ponieść koszty tego tłumaczenia na etapie doręczenia dokumentu.
- 59 Ponieważ analiza prawa międzynarodowego i prawa wspólnotowego w odniesieniu do zakresu zasady ochrony prawa do obrony oraz, w szczególności, konieczności przetłumaczenia dokumentu wszczynającego postępowanie pozwoliła na uściślenie celu art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000, to w świetle tego celu należy określić zakres pojęcia doręczanego dokumentu w rozumieniu art. 8, gdy dokumentem tym jest dokument wszczynający postępowanie, oraz ustalić, czy dokument taki może lub powinien obejmować załączniki składające się z dokumentów stanowiących dowód w sprawie.
- 60 Należy dokonać wykładni autonomicznej rozporządzenia nr 1348/2000, aby zapewnić jego jednolite stosowanie (ww. wyrok w sprawie Leffler, pkt 45 i 46). To samo dotyczy rozporządzenia nr 44/2001 i, w szczególności, pojęcia „dokument wszczynający postępowanie” w rozumieniu art. 26 i 34, pkt 2 tego rozporządzenia, jak również równorzędnych postanowień konwencji brukselskiej.
- 61 Dokonując wykładni art. 27 pkt 2 konwencji brukselskiej, dotyczącego uznawania orzeczeń, Trybunał zdefiniował pojęcie dokumentu wszczynającego postępowanie

lub dokumentu równorzędnego w rozumieniu tego przepisu jako określające dokument lub dokumenty, których doręczenie pozwanemu dokonane w sposób prawidłowy i w odpowiednim czasie umożliwia mu wykonywanie jego praw przed wydaniem wyroku podlegającego wykonaniu w państwie pochodzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 1995 r. w sprawie C-474/93 Hengst Import, Rec. s. I-2113, pkt 19).

⁶² Trybunał orzekł zatem, że w sprawie Hengst Import będącej przedmiotem ww. wyroku dokument wszczynający postępowanie składał się z nakazu zapłaty („decreto ingiuntivo”), wydanego przez sędziego włoskiego zgodnie z art. 641 włoskiego kodeksu postępowania cywilnego i z pozwu powoda. Od łącznego doręczenia bowiem tych dwóch dokumentów rozpoczynał się bieg terminu do wniesienia sprzeciwu przez pozwanego. Po drugie, powód nie może uzyskać orzeczenia podlegającego wykonaniu przed upływem tego terminu (ww. wyrok w sprawie Hengst Import, pkt 20).

⁶³ Trybunał wskazał, że „decreto ingiuntivo” jest zwykłym formularzem, którego zrozumienie jest możliwe, gdy jest czytany łącznie z pozwem. Podobnie doręczenie jedynie pozwu nie pozwala pozwanemu na ustalenie, czy powinien przygotować obronę, bowiem bez „decreto ingiuntivo” nie ma on wiedzy o tym, czy sędzia przyjął, czy odrzucił pozew. Zresztą konieczność doręczenia zarówno „decreto ingiuntivo”, jak i pozwu została potwierdzona w art. 643 włoskiego kodeksu postępowania cywilnego, z którego wynika, że stanowi ono wszczęcie postępowania (ww. wyrok w sprawie Hengst Import, pkt 21).

⁶⁴ Stosownie do wykładni autonomicznego pojęcia dokumentu wszczynającego postępowanie dokonanej przez Trybunał dokument taki powinien zawierać pismo lub pisma, gdy są one nierozłącznie ze sobą powiązane, które umożliwiają pozwanemu zrozumienie przedmiotu i podstawy roszczenia powoda, jak również tego, że toczy się postępowanie sądowe, w trakcie którego pozwany może wykonywać jego prawa bądź prowadzić obronę w ramach toczącego się postępowania, bądź, tak jak miało to miejsce w sprawie Hengst Import zakończonej ww. wyrokiem, wnosząc środek zaskarżenia na orzeczenia wydane na podstawie jednostronnego wniosku.

- 65 Ponadto, jak wskazano w pkt 43 niniejszego wyroku, niektóre krajowe porządki prawne nie przewidują, że dokumenty stanowiące dowód w sprawie powinny zostać załączone do dokumentu, który definiują one jako dokument wszczynający postępowanie, lecz zezwalają na ich odrębne przekazanie. Dokumenty takie nie są zatem uważane za nierozłącznie powiązane z dokumentem wszczynającym postępowanie w takim rozumieniu, że nie są one niezbędne do tego, aby pozwany mógł zrozumieć skierowane przeciwko niemu żądanie i mieć świadomość, że toczy się postępowanie sądowe, lecz spełniają funkcję dowodową, odrębną od celu samego doręczenia.
- 66 W związku z tym należy wskazać, że warunki uznawania orzeczeń określone w rozporządzeniu nr 44/2001 zostały złagodzone w porównaniu do warunków określonych w konwencji brukselskiej.
- 67 W art. 34 pkt 2 tego rozporządzenia zrezygnowano bowiem z wymogu prawidłowości dokumentu wszczynającego postępowanie, o której mowa w art. 27 pkt 2 konwencji brukselskiej, aby położyć akcent na rzeczywiste przestrzeganie prawa do obrony, które jest zachowane wówczas, gdy pozwany ma wiedzę o toczącym się postępowaniu sądowym i mógł złożyć środek zaskarżenia od wydanego na jego niekorzyść orzeczenia (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie ASML, pkt 20 i 21).
- 68 Ta zmiana rozporządzenia nr 44/2001 w porównaniu do konwencji brukselskiej przemawia za wykładnią pojęcia doręczanego dokumentu, gdy składa się on z dokumentu wszczynającego postępowanie, zgodnie z którą dokument taki powinien zawierać podstawowe elementy umożliwiające pozwanemu stwierdzenie przede wszystkim istnienia postępowania sądowego, a nie każdy dokument pozwalający na udowodnienie różnych elementów stanu faktycznego i prawnego, na podstawie których zostało wytoczone powództwo.
- 69 Z przedstawionych powyżej elementów wynika, że pojęcie doręczanego dokumentu, o którym mowa w art. 8 rozporządzenia nr 1348/2000, gdy dokument ten składa się

z dokumentu wszczynającego postępowanie, powinno być interpretowane w taki sposób, że dokumenty, które pełnią jedynie funkcję dowodu i nie są nierozłącznie powiązane z pozwem, tak iż nie są one niezbędne do zrozumienia przedmiotu i podstawy powództwa, nie stanowią jego integralnej części.

70 Analiza pojęcia dokumentu na podstawie EKPC, a w szczególności art. 6 ust. 3 lit. a), przywołanego w pkt 57 niniejszego wyroku, pozwala na przyjęcie podobnego wniosku w sprawach karnych. Według Europejskiego Trybunału Praw Człowieka akt oskarżenia powinien umożliwić oskarżonemu powzięcie wiadomości nie tylko co do przyczyny oskarżenia, czyli elementów materialnych które przemawiają przeciwko niemu i na których opiera się oskarżenie, lecz także co do kwalifikacji prawnej tych faktów, i to w sposób szczegółowy (zob. wyroki ETPC: z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie *Pélissier i Sassi przeciwko Francji*, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-II, § 51, i z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie *Mattei przeciwko Francji*, nr 34043/02, § 34). A contrario, prawo do obrony nie zostaje naruszone jedynie z tego powodu, że akt oskarżenia nie obejmuje dokumentów stanowiących dowód na poparcie faktów obciążających oskarżonego.

71 W odniesieniu do art. 6 ust. 3 lit. e) EKPC, który przyznaje oskarżonemu prawo skorzystania z pomocy tłumacza, ETPC orzekł ponadto, że prawo to nie obejmuje możliwości żądania tłumaczenia pisemnego wszystkich dokumentów stanowiących dowód w sprawie lub dokumentów urzędowych znajdujących się w aktach sprawy (wyrok ETPC z dnia 19 grudnia 1989 r. w sprawie *Kamasinski przeciwko Austrii*, *Recueil des arrêts et décisions*, seria A, nr 168, § 74).

72 Jak wynika ze stwierdzenia zawartego w pkt 57 niniejszego wyroku, ochrona prawa do obrony w sprawach cywilnych i handlowych nie obejmuje tak surowych wymogów jak w sprawach karnych.

73 Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, pojęcie doręczanego dokumentu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000, gdy dokument ten obejmuje dokument wszczynający postępowanie, należy rozumieć jako dokument lub dokumenty,

których doręczenie pozwanemu, dokonane w odpowiednim czasie, umożliwia mu wykonywanie jego praw w ramach postępowania sądowego w państwie, z którego pochodzi dokument. Dokument taki powinien umożliwić zidentyfikowanie w sposób pewny co najmniej przedmiotu i podstawy powództwa, jak również wezwanie do stawienia się przed sądem lub, w zależności od rodzaju toczącego się postępowania, możliwość wniesienia środka zaskarżenia. Dokumenty, które pełnią jedynie funkcję dowodów i nie są niezbędne do zrozumienia przedmiotu i podstawy powództwa, nie stanowią integralnej części dokumentu wszczynającego postępowanie w rozumieniu rozporządzenia nr 1348/2000.

74 Taka wykładnia jest zgodna z celami rozporządzenia nr 1348/2000 zmierzającymi do poprawy i przyspieszenia przekazywania dokumentów. Tłumaczenie bowiem dokumentów stanowiących dowód w sprawie może wymagać znacznej ilości czasu, podczas gdy w każdym razie tłumaczenie to nie jest wymagane na potrzeby postępowania, które będzie się toczyło przed sądem państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument i w języku tego państwa.

75 Do sądu krajowego należy zbadanie, czy treść dokumentu wszczynającego postępowanie umożliwia pozwanemu wykonywanie jego praw w państwie członkowskim, z którego pochodzi dokument, i czy pozwala mu, w szczególności, zidentyfikować przedmiot i podstawę skierowanego przeciwko niemu powództwa, jak również istnienie postępowania sądowego.

76 Jeśli sąd krajowy uważa, że treść ta w tym względzie jest niewystarczająca z tego powodu, że niektóre podstawowe elementy dotyczące powództwa znajdują się w załącznikach, to na nim spoczywa dołożenie starań, by rozwiązać ten problem w ramach krajowego prawa procesowego, czuwając przy tym nad zapewnieniem pełnej skuteczności rozporządzenia nr 1348/2000, z poszanowaniem jego celów (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Leffler, pkt 69) i przy najlepszej ochronie interesów obu stron sporu.

77 Autorowi dokumentu wszczynającego postępowanie można zatem przyznać możliwość zaradzenia brakowi tłumaczenia niezbędnego załącznika poprzez przesłanie go

zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu nr 1348/2000 i tak szybko jak to jest możliwe. W odniesieniu do wpływu przesłania tłumaczenia na datę doręczenia Trybunał uznał, że należy go określić analogicznie do systemu podwójnej daty, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 1348/2000 (ww. wyrok w sprawie Leffler, pkt 65–67), w celu ochrony interesów stron.

78 Mając na uwadze wskazane powyżej elementy, na pytanie pierwsze należy udzielić odpowiedzi, że art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że adresat doręczanego dokumentu wszczynającego postępowanie nie ma prawa do odmowy odbioru tego dokumentu, o ile dokument ten umożliwia mu wykonywanie jego praw w ramach postępowania sądowego w państwie członkowskim, z którego pochodzi dokument, gdy do tego dokumentu dołączone są załączniki składające się z dokumentów, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty, lub zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, lecz które pełnią jedynie funkcję dowodową i nie są niezbędne dla zrozumienia przedmiotu i podstawy powództwa. Do sądu krajowego należy zbadanie, czy treść dokumentu wszczynającego postępowanie jest wystarczająca, aby umożliwić pozwanemu wykonywanie jego praw, czy też nadawca powinien usunąć uchybienie w postaci braku tłumaczenia niezbędnego załącznika.

W przedmiocie pytania drugiego

79 Formułując pytanie drugie, zadane na wypadek udzielenia odpowiedzi, że adresat dokumentu może odmówić jego odbioru, jeśli załączniki do tego dokumentu nie zostały przetłumaczone, sąd krajowy oczekuje wyjaśnienia, czy art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że uważa się, iż w rozumieniu tego rozporządzenia adresat „rozumie” język państwa członkowskiego, z którego pochodzi doręczany dokument, jeżeli w ramach wykonywanej przez niego

działalności zawodowej zawarł on z wnioskodawcą doręczenia umowę stanowiącą, że korespondencja będzie prowadzona w języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi doręczany dokument. Biorąc pod uwagę zastrzeżenie sformułowane w odpowiedzi na pytanie pierwsze, należy odpowiedzieć na pytanie drugie.

- 80 W celu ustalenia, czy adresat doręczanego dokumentu rozumie język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, i w którym dokument jest sporządzony, sąd powinien zbadać całokształt elementów, jakie zostały przedstawione przez stronę powodową.
- 81 Strony, które przedstawiły uwagi, nie są zgodne co do tego, czy należy uznać, że adresat dokumentu rozumie język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, z uwagi na fakt, że podpisał klauzulę dotyczącą używania języka, taką jak ta opisana przez sąd krajowy.
- 82 Według biura Grimshaw jedynie adresat jest w stanie stwierdzić, czy rozumie doręczony dokument. IHK Berlin zajmuje stanowisko przeciwne, a mianowicie, że podpisanie takiej klauzuli oznacza zaakceptowanie tego języka, jako języka doręczenia dokumentu sądowego, podobnie jak klauzula dotycząca jurysdykcji jest ważna między stronami.
- 83 Inne strony, które przedstawiły uwagi, są zdania, że na podstawie takiej klauzuli nie można przyjąć znajomości języka dokumentu w rozumieniu art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000, lecz że stanowi ona wskazówkę świadczącą o znajomości tego języka. Biuro Weiss, jak również rządy czeski i słowacki podkreślają w szczególności, że stopień znajomości języka niezbędny do prowadzenia korespondencji nie jest taki sam, jak ten konieczny do obrony przed sądem.

- 84 Wykładnia przedstawiona przez biuro Grimshaw nie może zostać przyjęta, bowiem oznaczałoby to uzależnienie skuteczności doręczenia od dobrej woli adresata dokumentu.
- 85 Nie można przyjąć również wykładni zaproponowanej przez IHK Berlin. W celu zapewnienia bowiem effet utile art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000 właściwy sąd powinien zweryfikować, czy warunki określone w tym przepisie zostały rzeczywiście spełnione. Podpisanie klauzuli przewidującej używanie danego języka do celów korespondencji i wykonania umowy nie może stanowić domniemania znajomości tego języka.
- 86 Należy natomiast uznać, że podpisanie takiej klauzuli stanowi wskazówkę świadczącą o znajomości języka doręzonego dokumentu. Wskazówka ta zyskuje na znaczeniu, tym bardziej że klauzula dotyczy nie tylko korespondencji prowadzonej przez strony, lecz także korespondencji kierowanej do organów władzy i instytucji publicznych. Wskazówka ta zostaje wzmocniona przez inne wskazówki, takie jak rzeczywiste przesłanie korespondencji przez adresata dokumentu w języku doręzonego dokumentu lub obecność w umowie początkowej klauzul przyznających właściwość w przypadku sporu sądom państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, lub poddające umowę prawu tego państwa członkowskiego.
- 87 Jak wskazały biuro Weiss i rządy czeski i słowacki, stopień znajomości języka niezbędny do prowadzenia korespondencji nie jest taki sam jak ten konieczny do obrony przed sądem. Jest to jednak element stanu faktycznego, który sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę, badając, czy adresat doręzonego dokumentu jest w stanie zrozumieć ten dokument w taki sposób, by mógł wykonywać swoje prawa. Sąd jako punkt odniesienia powinien zgodnie z zasadą równoważności przyjąć sposób, w jaki podmiot prawa mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, z którego pochodzi dokument, może zrozumieć dokument sądowy sporządzony w języku tego państwa.

- 88 Na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że fakt, iż adresat doręczanego dokumentu określił w umowie zawartej z powodem w ramach wykonywanej działalności zawodowej, że językiem do prowadzenia korespondencji jest język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, nie stanowi domniemania znajomości języka, lecz jest wskazówką, którą sąd może wziąć pod uwagę, badając, czy adresat rozumie język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 89 Formułując pytanie trzecie, zadane na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie przedstawione przez sąd krajowy, sąd ten oczekuje wyjaśnienia, czy art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że adresat doręczanego dokumentu nie może w każdym razie powołać się na ten przepis w celu odmowy odbioru załączników do dokumentu, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego dokument jest przekazywany albo w zrozumiałym dla adresata języku państwa, z którego dokument pochodzi, gdy w ramach wykonywanej przez niego działalności zawodowej zawarł on umowę, w której uzgodniono, że korespondencja będzie prowadzona w języku państwa członkowskiego, z którego pochodzą doręczane dokumenty, a załączniki dotyczą tej korespondencji i zostały sporządzone w uzgodnionym języku.
- 90 Z odpowiedzi udzielonej przez Trybunał na pytanie pierwsze wynika, że tłumaczenie niektórych załączników do doręczanego dokumentu wszczynającego postępowanie może być wymagane, gdy treść tego dokumentu, który został przetłumaczony, nie jest wystarczająca do zidentyfikowania przedmiotu i podstawy powództwa, a tym samym umożliwienia pozwanemu wykonywania jego praw na tej podstawie, że niektóre zasadnicze elementy dotyczące powództwa znajdują się w załącznikach.

91 Tłumaczenie takie nie jest jednak konieczne, gdy z okoliczności faktycznych wynika, że adresat dokumentu wszczynającego postępowanie zna treść tych załączników. Dzieje się tak, w przypadku gdy jest on ich autorem lub przyjmuje się, że rozumie ich treść, na przykład, ponieważ podpisał umowę w ramach prowadzonej działalności zawodowej, w której określono, że językiem korespondencji jest język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, oraz że załączniki, po pierwsze, dotyczą rzeczowej korespondencji, a po drugie, zostały sporządzone w uzgodnionym języku.

92 Na pytanie trzecie należy zatem odpowiedzieć, że art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, iż adresat doręzonego dokumentu wszczynającego postępowanie nie może w każdym razie powoływać się na ten przepis w celu odmowy odbioru załączników do dokumentu, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty lub w zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, gdy w ramach wykonywanej działalności zawodowej zawarł on umowę, w której uzgodniono, że językiem do prowadzenia korespondencji jest język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, i gdy załączniki, po pierwsze, dotyczą rzeczowej korespondencji, a po drugie, zostały sporządzone w uzgodnionym języku.

W przedmiocie kosztów

93 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 8 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w państwach członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że adresat doręczanego dokumentu wszczynającego postępowanie nie ma prawa do odmowy odbioru tego dokumentu, o ile dokument ten umożliwia adresatowi wykonywanie jego praw w ramach postępowania sądowego w państwie członkowskim, z którego pochodzi dokument, gdy do tego dokumentu dołączone są załączniki składające się z dokumentów, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego przekazywany jest dokument, lub zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, lecz które pełnią jedynie funkcję dowodową i nie są niezbędne dla zrozumienia przedmiotu i podstawy powództwa.

Do sądu krajowego należy zbadanie, czy treść dokumentu wszczynającego postępowanie jest wystarczająca, aby umożliwić pozwanemu wykonywanie jego praw, czy też nadawca powinien usunąć uchybienie w postaci braku tłumaczenia niezbędnego załącznika.

- 2) Artykuł 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że fakt, iż adresat doręczanego dokumentu określił w umowie zawartej z powodem w ramach wykonywanej działalności zawodowej, że językiem do prowadzenia korespondencji jest język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, nie stanowi domniemania znajomości języka, lecz jest wskazówką, którą sąd może wziąć pod uwagę, badając, czy adresat rozumie język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument.

- 3) Artykuł 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że adresat doręzonego dokumentu wszczynającego postępowanie nie może w każdym razie powoływać się na ten przepis w celu odmowy odbioru załączników do dokumentu, które nie zostały sporządzone w języku państwa członkowskiego, do którego przekazywane są dokumenty, lub w zrozumiałym dla adresata języku państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, gdy w ramach wykonywanej działalności zawodowej zawarł on umowę, w której uzgodniono, że językiem do prowadzenia korespondencji jest język państwa członkowskiego, z którego pochodzi dokument, i gdy załączniki, po pierwsze, dotyczą rzeczowej korespondencji, a po drugie, zostały sporządzone w uzgodnionym języku.

Podpisy